

Verksamhetsberättelse 2018

Institutet har ett övergripande ansvar för svensk stads- och kommunhistoria och bedriver egen forskning. Vi samarbetar med andra urbanhistoriskt intresserade inom och utom landet, anordnar konferenser och ger ut publikationer. Denna verksamhet regleras genom avtal, det senaste från 2013, mellan Sveriges Kommuner och Landsting, Stockholms stad och Stockholms universitet. Det innebär bland annat att de tre parterna liksom tidigare finansierar vardera en tredjedel av professuren i stads- och kommunhistoria. Sveriges Kommuner och Landsting bidrar dessutom med en grundfinansiering för själva institutet. Enligt avtalet förser Stockholms universitet institutet med erforderliga lokaler. Sedan våren 2005 finns institutet på plan 8 i hus D.

Föreståndare för institutet och tillika professor i historia med inriktning mot stads- och kommunhistoria är Heiko Droste. Mats Berglund och Nils Fabiansson har varit anställda som forskare och assistent på deltid under hela året. Institutet har vidare köpt tjänster av HB Collegit för arbeten inom projektet www.ortshistoria.se.

Professuren i Stockholms historia innehades fram till 2016 av Marko Lamberg. Efter en längre tids tjänstledighet har Marko Lamberg lämnat sin tjänst. Tjänsten har utlysts på nytt våren 2017. Stads- och kommunhistoriska institutet behöver denna andra professor med stadshistorisk inriktning för att kunna skapa en bred forsknings- och undervisningsverksamhet samt för att stärka sin samverkan med de minnesinstitutioner som söker kontakt med institutet. Håkan Forsell har tillsatts som ny professor men är för närvarande tjänstledig pga en gästprofessur i Berlin. Han tillträder tjänsten sommaren 2019 eller 2020.

Stads- och kommunhistoriska nämnden består av följande ledamöter: Valda av Sveriges Kommuner och Landsting är Ingemar Josefsson (Stockholm) (ordförande), Margareta Björk (Stockholm), Eva Moberg (Göteborg) och Björn Kullander (Stockholm). Vald av Stockholms universitet är professor och vicedekan Barbro Blehr (Stockholm). Valda av Stadshistoriska samfundet är professor Klas Nyberg (Stockholm) och forskare FD Annika Björklund (Stockholm). Sekreterare i nämnden är sedan 1 juli 2015 professor Heiko Droste.

Nämnden har hållit tre sammanträden under året, den 22 februari, 18 maj och den 23 november.

Hemsida

Inför institutets 100-årsjubileum år 2019 var det dags att arbeta med en ny hemsida samt en ny logga. Det skedde i ett samarbete med Eva Höög och Martin Le Grand från SKL. Hemsidan www.skhi.se kommer publiceras i början på 2019.

Institutet underhåller dessutom en andra hemsida, *Ortshistoria.se*. Den skapades inom ramen för ett projekt med syfte att tillhandahålla information på Internet om varje enskild svensk tätort liksom för stadsväsendet i dess helhet. Här ingår uppgifter som korthistorik, bebyggelsehistorik, folkmängd,

näringsliv, födelsetal, dödstal, omflyttningar, valresultat, ett urval av litteratur med mera. Projektet påbörjades inom ramen för ett internationellt samarbete, *CyberCity*. Vår tidigare *Revy över stads- och kommunhistoria* publiceras nu digitalt. Under rubriken ”Kommunerna 1955” presenteras ett rikt bildmaterial från flertalet svenska landskommuner kring mitten av 1950-talet. För registrering, redigering och koordinering av alla dataset samt design av presentationen svarar institutets egna assistenter tillsammans med HB Collegit.

Projektet har genom åren stötts av KSL (Kommunförbundet Stockholms län), Johnsonstiftelsen, EU Culture 2000, Stiftelsen Åke Kromnows Jubileumsfond, Stiftelsen Riksarkivarien Ingvar Anderssons fond samt Stiftelsen Längmanska kulturfonden. *Ortshistoria.se* fungerar och används flitigt som ett historiskt uppslagsverk över svenska städer och orter.

Inför framtiden krävs det en väsentlig omarbetning för att säkerställa båda hemsidans funktionalitet och kompatibilitet med andra dataser. En sådan omarbetning har påbörjats för några år sedan. Institutet har för närvarande dessvärre inga resurser för att fortsätta jobba med denna viktiga hemsida.

Workshopar och seminarier

Stads- och kommunhistoriska samfundets årliga möte ägde rum på Grillska Huset, Stockholm, den 17 maj 2018, med en workshop om: ”Vem behöver stadshistoria?”. Inbjudna talare var Jessica Andersson (Stockholms Läns Landsting), Andrea Lucarelli (Lunds universitet), Ingrid Martins Holmberg och Catharina Thörn (Göteborgs universitet), Åsa Karlsson-Sjögren (Umeå universitet), Roger Johansson (Malmö universitet), Lennart Ploom (Stockholms stadsarkiv) och Rebecka Lennartsson (Stockholmia förlaget).

En andra workshop organiserades i samarbete med Centrum för medeltidsstudier, prof Kurt Villads-Jensen, den 22 – 24 maj 2018, på Stockholms universitet, om: Baltic City History. Deltagarna var historiker från hela Norden och Tyskland. Syftet var med mera att undersöka om det fanns förutsättningar för att skapa ett internationellt samarbete inom högre utbildningen.

En tredje workshop organiserades i samarbete med Chalmers universitet, Skaraborgs kommunförbund och Mariestads kommun, den 27 – 28 september i Mariestad: Andra Rurban Planning Talks om: Rurban mångfald.

Urbanhistoriska seminarier har tack vare ett samarbete med Stockholmia förlag, Stockholms stadsarkiv och Centrum för näringslivshistoria fått en större fokus och fler seminarietillfällen. Våra egna seminarier hålls även fortsättningsvis som frukostseminarium på historiska institutionen, vid sidan av de gemensamma seminarier under rubriken ”Stockholm skriver historia”.

1) **Stockholm skriver historia**, 15 mars 2018. Stockholms stadsarkiv,

Axel von Matern presenterar Stockholms kartor – en interaktiv historisk karta.

2) **Frukostseminarium**: 12 april 2019, Ny forskning om Stockholms historia

Gabriela Bjarne Larsson, docent i historia, Stockholms universitet, och

Anna Götlind, professor i historia, Stockholms universitet, presenterar pågående forskningsprojekt

3) **Frukostseminarium**: 26 april 2018, Hembygden och historien

Urban Johansson, arkivarie och hembygdsforskare, ”Att skriva en hembygdsbok”

Anita Lundin, ordförande i Stockholms läns hembygdsförbund, ”Utmaningar och möjligheter i vår kulturmiljö”.

4) **Frukostseminarium**, 18 oktober 2018:

Stefanie Scholdt: ”Göran Josuæ Adelcrantz and the practice of architecture in Stockholm during the first half of the 18th century“

Mia Löwengart: ”Svenska donatorer och deras betydelse för grundandet av kulturinstitutioner och högskolor i Stockholm och Göteborg”

5) **Stockholm skriver historia**: 29 november 2018

Boksläpp: Kunskapsekonomins pionjärer. Konsultbranschen i Stockholm 1945–2005

6) **Textseminarium**, 12 december 2018, i samarbete med äldrehistoriska seminariet:

Erik Bengtsson (Ek-hist Lund), lägger fram en artikel: *Wealth and Its Distribution in Swedish Cities 1650–1715*.

7) **Frukostseminarium**, 13 december 2018

Joachim Kjellberg: ”Social identitet och materiell kultur i det medeltida Uppsala – ett arkeologiskt perspektiv”

Forskning

Vid historiska institutionen finns sex doktorander med stads- och kommunhistorisk inriktning, varav tre har doktorandtjänst. Som handledare fungerar Heiko Droste, Lars Nilsson, Marko Lamberg, Mats Hallenberg, Håkan Forsell och Annika Sandén.

Doktorander och aktuella avhandlingsämnen:

Linus Bellander, ”Stadens gränser: Inkorporeringars betydelse i urbaniseringsprocessen”.

Dan Johansson, ”Skeppsgården i Stockholm: Varvet, staden och kronan under svensk stormaktstid”.

Per Gunnar Sidén, ”Sveriges urbanisering 1200–1611”.

Anders Sjöbrandt, ”Att riva eller inte riva mer? Fyra berättelser om omdaning av Stockholm under 1950- och 1960-talen”.

Olof Blomqvist: ”Påtvungen närhet – krigsfångar, lokalbefolkning och nationell identitet i 1700-talets norra Europa.”

Pontus Folkesson: ”Att skola en Stormakt”.

Publikation

Åke Sandström, *Skellefteå och Strängnäs: Moderniseringen av två svenska småstäder 1880-1914*, Stockholm, 2018.

Undervisning

På vårterminen har Heiko Droste och Mats Berglund undervisat och examinerat kvällskursen *Stockholms historia genom tiderna*, som följdes av ett 50-tal studenter. Kursen ligger på grundnivå, ges i

halvfart på kvällstid och riktar sig i första hand till en intresserad allmänhet med universitetsbehörighet. Droste och Berglund höll var sin föreläsning på kursen.

På höstterminen har vi för första gången undervisat en ”Fortsättningskurs i Stockholms historia”, även den ges i halvfart på kvällen. 25 studenter övade sig i att skriva första vetenskapliga texter (recension och uppsats) om Stockholms historia.

Heiko Droste handleder en masteruppsats om Stockholms historia på 1800-talet.

Konferensdeltagande och föredrag

2-3/2 Föredrag i Stade på konferens ”Friedensordnung und machtpolitische Rivalitäten” om ”Nachrichtenagenten in Fürstendiensten: Soziale Mobilität und Loyalität im 17. Jahrhundert”

23/2 Workshop i Sundsvall om ”kulturell hållbarhet”

7-9/3 Nätverket City History Museums and Research Network, Barcelona

19/3 Föreläsning vid Universitetet av Luxembourg om Sverige och 30-åriga kriget

21/3 Föreläsning på Wasamuseet om Invandring till Sverige under stormaktstiden

4-7/4 ESSHC i Belfast, chair, commentator for a section on ”Fashion, luxury, credit and trust”.

17/5 Workshop SKHI, på Grilliska huset, Gamla Stan, om ”Vem behöver stadshistoria?”

22-24/5 Workshop på SU, organisation tillsammans med Kurt Villads-Jensen: Baltic City History. Föredrag om ”The Baltic harbour cities as part of the Swedish Empire”

4-6/6 Lokalhistorisk konferens i Helsingfors: Nordic Local History Network, ”Lokalitet i brytningstider”

29/8-1/9 EAUH i Rom: Urban Renewal and Resilience: Cities in Comparative Perspective.

13-14/9 Workshop på SU: Statebuilding from below. Föredrag om ”Baltic Cities in the Swedish Empire, or: In what ways were cities partaking in state-building from below?”

27-28/9 Andra Rurban Planning Talks i Mariestad: Rurban mångfald. Föredrag om ”De svenska städernas mångfald i ett historiskt perspektiv”.

10/10 Föredrag vid Leibniz-Bibliothek i Hannover om: ”Das Geschäft mit Nachrichten”.

12-13/10: Workshop av David-Mevius-Gesellschaft i Göttingen: Karrieren in der Schwedenzeit: Föredrag om ”Schwedische Diplomaten im Alten Reich”.

14/11: Föreläsning på Senioruniversitetet om ”Tillfälliga Stockholmare”.

20/11: Föredrag på Riksarkivet om ”Nyheter som vara. En barock marknad för sociala resurser”.

6-7/12: Workshop i Trient: A History of Early Modern Communication: German and Italian historiographical perspectives: Chair and Commentator.

Betygsnämnder, sakkunniguppdrag

Heiko Droste

Sakkunnig för ett forskningsprojekt, Belgiska vetenskapsrådet

Sakkunnig för ett forskningsprojekt, Irländska vetenskapsrådet

Internationella nätverk

Mats Berglund är svensk representant i ledningsgruppen (styrelsen) för European Association for Urban History. Han är dessutom föreningens kassör. European Association for Urban History anordnar internationella konferenser vartannat år. Associationens konferens 2018 ägde rum i Rom. År 2020 ska konferensen äga rum i Antwerpen.

Lars Nilsson och Håkan Forsell representerar Sverige i La Commission Internationale pour l'Histoire des Villes.

Heiko Droste är medlem i City History Museum and Research Network (Barcelona). Workshop i mars 2018 i Barcelona.

Samarbete med tre europeiska universitet, Hafens-City University, Hamburg; Erasmus University Rotterdam, University Gerona, kring ett EU-finansierat Heraprojekt. Drivande är Hamburg City University. Projektet behandlar hamnstäder. Föransökan skickades in i oktober 2017, ansökan beviljades december 2018. Projektet ska börja i maj 2019, institutet kommer anställa en forskare som ska forska om Göteborgs historia.

Heiko Droste deltog tillsammans med Frida Lindfors-Starck, Martin Neuding Skoog och Martin Andersson på årets lokalhistoriska nätverksmöte i Helsingfors.

På institutet vistades under årets gång gästforskare från Estland, Sverige och Italien.

Samarbeten i Stockholm och Sverige

"Stockholm skriver historia", gemensam föreläsningsserie med Stadsarkiv, Stadsmuseum och Centrum för Näringslivshistoria

Samarbete med Chalmers universitet, Skaraborgs kommunförbund och Mariestads kommun i samband med en workshop i september 2018: "urban planning talks", om "Mångfald i planeringen", återigen i Mariestad, 70 deltagare.

Heiko Droste ingår i redaktionskommittén för Stockholmia-förlaget

Heiko Droste ingår i referensgruppen av ett forskningsprojekt Bekönade rum, som öppnades med en workshop på Stadsarkivet, 9 februari 2017

Heiko Droste sitter i referensgruppen för ett samarbete mellan Kungliga Biblioteket och Riksbankens Jubileumsfond som förbereder en hemsida och olika verksamheter i samband med rösträttsjubileet 2018-2021. Ett flertal möten, en egen hemsida: www.demokrati100.se.

Medlem i referensgruppen för ett arkivprojekt med anledning av Göteborgs 400-årsjubileum, projektet styrs av Landsarkivet i Göteborg

Medlem i styrelsen för Föreningen Bergslagsarkiven

Pågående forskning

Lars Nilsson, Mats Berglund och Per-Gunnar Sidén

Ett särskilt projekt har startats med syfte att ta fram en lärobok om de svenska städernas utveckling genom tiderna. Boken är tänkt för universitetens grundutbildning och skall vara relativt kortfattad. I

fyra kronologiska block skall urbaniseringsförloppet, näringslivet, sociala förhållanden, kulturen, stadslandskapet och politiken skildras. Boken ska publiceras 2019.

Heiko Droste

”News nodes in the Baltic Sea Region in Seventeenth century”, resulterade i en monografi 2018: Das Geschäft mit Nachrichten. Ein barocker Markt für soziale Ressourcen.

Ett nytt forskningsprojekt om svensk urbanitet på 1600-talet har påbörjats.

Institutets organisation

Institutet arbetar även fortsättningsvis med en profilering kring ämnet urbanitet.

Stockholm, 2019-02-03

Heiko Droste

STADS- OCH KOMMUNHISTORISKA INSTITUTET

Kontakt och besöksadress:

Föreståndare

Professor Heiko Droste, rum D 803, Historiska institutionen, Stockholms universitet

Telefon 08-163394 Fax: 08-167548

Heiko.droste@historia.su.se

Professor emeritus

Professor Lars Nilsson, rum D 814, Historiska institutionen, Stockholms universitet,

lars.nilsson@historia.su.se

Assistenter

Fil kand Nils Fabiansson, rum D 812, Stockholms universitet, nils.fabiansson@historia.su.se

Fil dr Mats Berglund, rum D 808, Stockholms universitet, mats.berglund@historia.su.se

Övriga medarbetare:

Postadress: Historiska institutionen, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm

Hemsidesadress: www.skhi.se